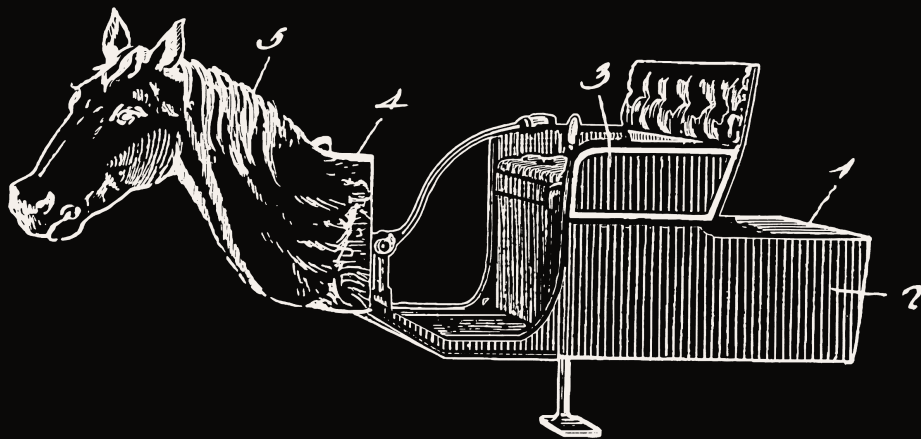

Waarom belasten we de AI-bedrijven niet gewoon ?

Omdat geld weglucht, en dit geld vlucht sneller weg dan ooit tevoren. Europa probeerde vermogen te belasten: twaalf landen in 1990, nog maar drie vandaag. Het belangrijkste bezit van een AI-bedrijf is een bestand dat volgende week al op een server in een ander rechtsgebied kan staan. Het gevoel klopt: deze bedrijven zijn de samenleving veel verschuldigd. Maar de blijvende manier om dat op te halen is geen belasting op winsten die kunnen verhuizen. Het is een aandeel in het bezit zelf, als toegangsprijs tot de markt. Want het enige wat het land niet kan verlaten, zijn de klanten.

Fig. 1.

David Vanheeswijck

Uit het boek *The Horse Is Here to Stay* · augustus 2026

In februari 2017 zei Bill Gates dat de robot die je werk overneemt belasting zou moeten betalen. Diezelfde maand boog het Europees Parlement zich over precies dat idee en stemde het weg, met 396 tegen 123 stemmen. Negen jaar later zit het debat nog altijd muurvast. In augustus van dit jaar stelden drie Democraten in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden voor om de omzet van AI-bedrijven te belasten om publieke banen te financieren. De bezwaren waren identiek aan die uit 2017.

Negen jaar stilstand betekent meestal dat de vraag verkeerd is gesteld. De gedachte erachter klopt helemaal: deze bedrijven bouwen enorme rijkdom op dankzij publieke fundamenteën, en de samenleving hoort daarin mee te delen. Het probleem zit in het instrument. Hier lees je waarom de voor de hand liggende oplossing blijft mislukken, en wat wél grip biedt.

WAT ER GEBEURDE TOEN LANDEN HET PROBEERDEN

De eigenaren van vermogen belasten is geen nieuw idee, en Europa heeft het experiment op volle schaal uitgevoerd. In 1990 hieven twaalf OESO-landen een vermogensbelasting. Tegen 2017 hadden acht daarvan die belasting afgeschaft. Toen Frankrijk zijn variant in 2018 omzette in een heffing op onroerend goed, bleven er nog maar drie over. De Franse ervaring laat zien hoe dat werkt: in een enkel jaar tegen het einde van die regeling verhuisden 780 belastingplichtige huishoudens naar het buitenland, terwijl er 300 terugkeerden. Je kunt discussiëren over hoeveel inkomsten daarmee verloren gingen, en economen doen dat ook. Maar niemand betwist de richting: de belasting bleef staan en de belastinggrondslag liep weg.

Dit betekent niet dat belasting heffen verkeerd of zinloos is. Het betekent wel dat belasting op iets beweeglijks een gok is dat het op zijn plek blijft. En vermogende eigenaren winnen die gok telkens weer.

HET MEEST VERPLAATSBARE BEZIT UIT DE GESCHIEDENIS

Pas die les nu eens toe op AI. Een vermogensbelasting jaagt tenminste nog op jachten en villa's. Het kernbezit van een AI-bedrijf is een model: fysiek gezien gewoon een groot digitaal bestand. Dat kan in een weekend naar een server in een ander rechtsgebied worden gekopieerd. De opbrengsten worden geboekt waar de bedrijfsstructuur dat het goedkoopst maakt, een spel dat multinationals al beheersten voordat deze sector bestond. Het wereldwijde antwoord op dat spel, een minimumwinstbelasting van 15 procent, kostte

jaren aan diplomatie om af te spreken en nog eens jaren om in te voeren. Internationale belastingafspraken bewegen met de snelheid van verdragen. Deze sector beweegt met de snelheid van rekenkracht.

Het idee van een robotbelasting blijft dus mislukken om een structurele reden, niet door een gebrek aan moed. Wat het tarief ook is, de heffing treft zaken die kunnen vertrekken: winsten, omzet, de juridische huls. De winsten groeien elders rustig door, terwijl de samenleving tol probeert te heffen op een weg die voortdurend van plek verandert.

WAT HET DEBAT VERGEET

Er klopt ook iets fundamenteel niet aan het idee dat de overheid hier in private zakken graait. De samenleving heeft namelijk al betaald, vooraf, bij de voordeur.

De chips waarop deze modellen draaien, zijn gesubsidieerd met 52,7 miljard dollar aan Amerikaans publiek geld plus een investeringsaftrek van 25 procent, en met meer dan 43 miljard euro aan publieke investeringen in Europa. De ingenieurs zijn opgeleid aan door de overheid gefinancierde universiteiten. De rechtsorde die van een model überhaupt een bezit maakt dat je kunt bezitten en beschermen, is publieke infrastructuur. In het boek heet de samenleving daarom de onbeloonde hoofdinvesteerder: ze financierde het fundament van de onderneming, maar bezit er geen enkel aandeel in. Zo bekeken is de vraag niet of we iets privaats moeten afpakken. De vraag is waarom de hoofdinvesteerder nooit aandelen heeft gekregen.

WAT WÉL GRIP BIEDT

En dat wijst naar de oplossing. Als alles wat het bedrijf heeft kan verhuizen, belast dan niets dat kan bewegen. Koppel de publieke aanspraak aan het enige wat op zijn plek blijft: de markt.

Een toonaangevend AI-bedrijf kan zijn modellen overal ter wereld onderbrengen. Wat het niet kan verhuizen, zijn 450 miljoen Europese klanten, of 330 miljoen Amerikaanse. Toegang tot een markt van die omvang is meer waard dan welke subsidie ook, en een democratie heeft die toegang volledig zelf in handen. Maak een aandeel daarom de prijs voor een vergunning om te

verkoopen: wie hier zaken wil doen, geeft de samenleving een belang in wat er wordt gebouwd. Echte aandelen, beheerd in een fonds, die elke burger een dividend uitkeren. De modelgewichten kunnen verhuizen. De kopers niet.

Die ene verandering van aanpak maakt het verschil met een robotbelasting. Een belasting is een claim op de geldstromen van dit jaar, die bij elke begroting opnieuw moet worden bevochten en in de tussentijd elk jaar wordt omzeild. Een aandeel is een eigendomsbewijs van een deel van de machine zelf, waar en hoeveel die ook verdient. Het groeit mee voor de samenleving zoals het nu al meegroeit voor private eigenaren. Het is het verschil tussen een rekening sturen naar een huurder en mede-eigenaar zijn van het gebouw. En het is de eerste van de vier voorwaarden waar deze reeks steeds op terugkomt: financier het publieke aandeel uit bezit, niet uit stromen; maak het universeel; bescherm het tegen politieke grepen uit de kas; en doe het nu, terwijl het vermogen zich nog vormt.

EEN EERLIJKE BLIK

Voor alle duidelijkheid: dit betoog keert zich niet tegen belastingen. Scholen, ziekenhuizen en pensioenen draaien op belastinggeld, en publiek eigendom komt daar niet voor in de plaats. Mensen die niet kunnen werken hebben altijd een verzorgingsstaat nodig die op de gewone manier wordt gefinancierd. Zo'n aandeelheffing is ook niet eenvoudig: het vraagt de marktmacht van een blok als de EU of de VS, het roept hevig lobbywerk op, en een versie die verwatert tot een puur symbolisch gebaar zou erger zijn dan een eerlijke mislukking.

Maar na negen jaar verdient het debat over de robotbelasting een eindoordeel. Dat oordeel luidt dat we de machine steeds om een loonsvervanging hebben gevraagd, terwijl de echte vraag altijd ging over eigendom. De bedrijven moeten inderdaad meebetalen. De blijvende manier om hen dat te laten doen is geen heffing die ze kunnen ontlopen door te verhuizen. Het is het antwoord op de vaste vraag van deze reeks, in de praktijk gebracht: niet wat de machine verschuldigd is. Wie bezit de machine?

* * *

Waar de bewijsvoering te vinden is. Waarom belastingen op mobiel vermogen blijven mislukken, staat in hoofdstuk 5 van *The Horse Is Here to Stay*; het pleidooi voor een aandeel als toegangsprijs tot de markt, en waarom het

publiek nu al de grootste investeerder in de machine is, in hoofdstuk 7. De belastingvoorstellen en eigendomsplannen worden gescoord in [the Stable](#).

Dit essay maakt deel uit van een reeks gratis gidsen die ingaan op de vragen die mensen echt hebben over AI en werk. Het boek bevat alle bewijzen, bronnen en tegenargumenten. Deze gidsen zijn gepubliceerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen-licentie: vertaal ze, gebruik ze in het onderwijs, citeer eruit en bouw erop voort.

BRONNEN

1. Quartz: The robot that takes your job should pay taxes, says Bill Gates (February 2017)
<https://qz.com/911968/bill-gates-the-robot-that-takes-your-job-should-pay-taxes>
2. Reuters (via Robohub): European Parliament calls for robot law, rejects robot tax — 396 votes to 123 (February 2017)
<https://robohub.org/european-parliament-calls-for-robot-law-rejects-robot-tax-reuters/>
3. Rep. Greg Casar press release: the AI Tax and Work Protection Act, an excise tax on large AI companies rising with unemployment (7 August 2026)
<https://casar.house.gov/media/press-releases/news-casar-leads-introduction-new-bill-protect-workers-threat-ai-mass>
4. OECD, The Role and Design of Net Wealth Taxes in the OECD (2018) — twelve OECD countries levied net wealth taxes in 1990, four by 2017, three after France's conversion; 780 wealth-tax-liable households left France in 2014 against 300 returning
<https://doi.org/10.1787/9789264290303-en>
5. OECD/G20 Statement on the Two-Pillar Solution (October 2021) — the 15% global minimum corporate tax and the diplomatic timeline behind it
<https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-october-2021.htm>
6. CHIPS and Science Act of 2022 (Pub. L. 117-167) — \$52.7bn in semiconductor subsidies plus a 25% investment tax credit
<https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/4346>
7. EU Chips Act, Regulation (EU) 2023/1781 — more than €43bn in public investment mobilised for European semiconductor capacity
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1781/oj>

Geschreven en vertaald met AI, onder menselijke redactionele controle: David Vanheeswijck leest elk essay na voor publicatie en draagt de redactionele verantwoordelijkheid.

Creative Commons BY-SA 4.0: deel, vertaal en bewerk, met naamsvermelding, onder dezelfde licentie.

david.vanheeswijck.com/questions